

Mynämäen keskustan

AKM

Kulttuuriympäristöselvitys

11.4.2023

Mynämäen keskustan AKM

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	2
1.1	Selvitysalue ja kohteet	2
1.2	Tavoitteet ja tarkoitus	3
1.3	Menetelmät	4
1.4	Aiemmat selvitykset	5
1.5	Osallistaminen.....	5
2	Alueen kuvaus	6
2.1	Historiallinen rakentuminen	6
2.2	Nykytilanne ja muutospaineet	10
3	Alueen arvot.....	11
3.1	Maisemakokonaisuus.....	11
3.2	Kaava-alueen rakennuskanta.....	16
3.2.1	Kunnantalo ja terveystalo	16
3.2.2	Irjantalo	17
3.2.3	Liiketalo	18
3.2.4	Paloasema.....	19
3.2.5	Huoltoasema	20
3.2.6	Kauppa	20
3.2.7	Tori	21
3.3	Kaava-alueeseen rajautuva kylämiljö.....	21
3.3.1	Keskuskadun raitti	24
3.3.2	Virastotie.....	28
3.4	Mynämäen kirkko	29
4	Yhteenveto	31
5	Lähteet.....	32
5.1	Tekstilähteet:.....	32
5.2	Kuva- ja karttalähteet:	32

**Mynämäen keskustan AKM
Kulttuuriympäristöselvitys****Kulttuuriympäristöselvitys****1 Johdanto**

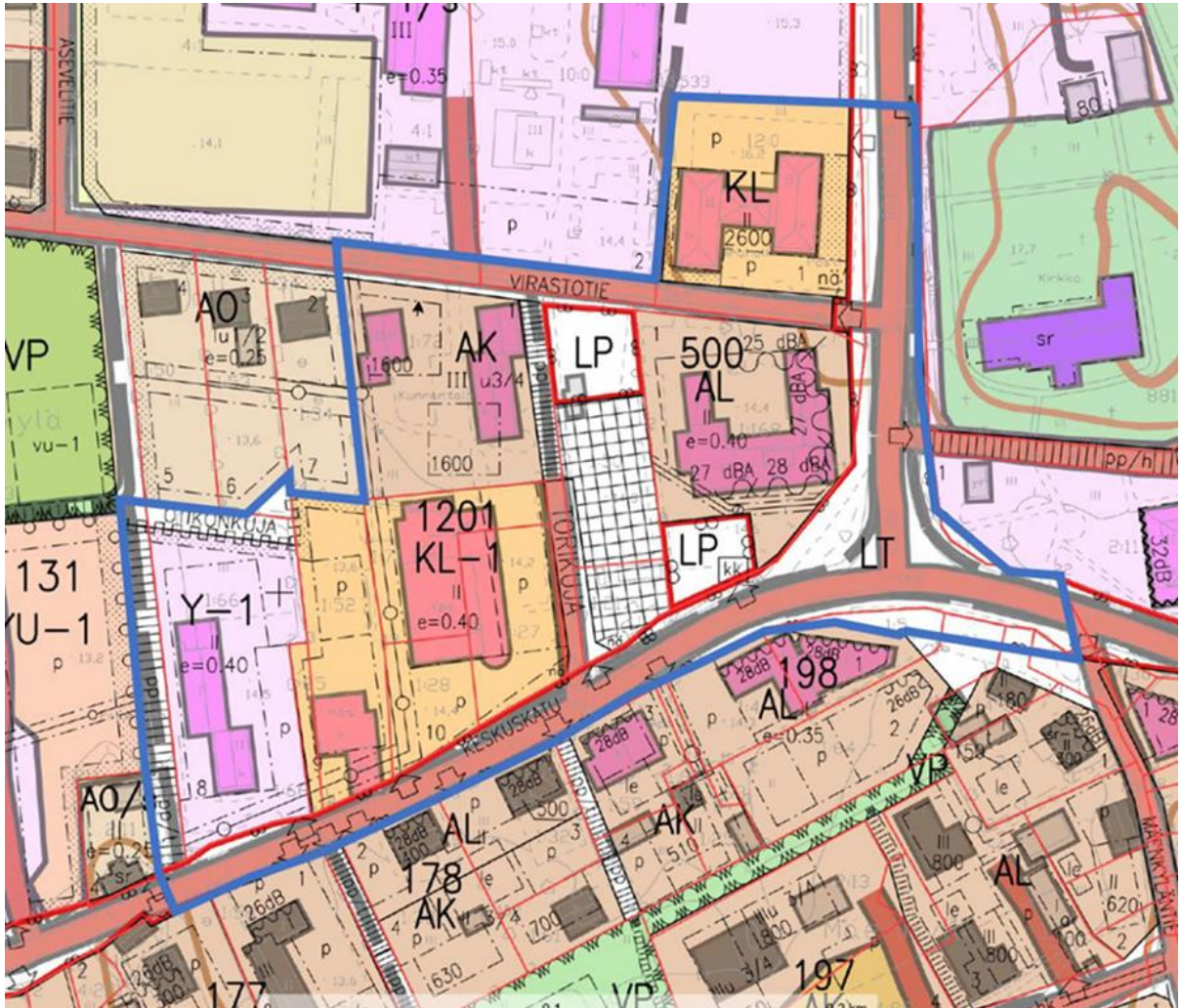
Mynämäen kunta on käynnistänyt 23.8.2022 Mynämäen keskustan asemakaavan muutostyön. Kaava-alueella sijaitsee paikallisia ja maisemallisia arvoja omaavia rakennuksia, ja kaava-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee niin ikään paikallisia, seudullisia ja valtakunnallisia arvokohteita. Kaavassa esitetään merkittäviä muutoksia alueelle. Muutosten vaikutusten arvioimiseksi kaava-alueelta ja sen välittömästä ympäristöstä on tehty tämä kulttuuriympäristöselvitys.

1.1 Selvitysalue ja kohteet

Selvitysalue käsittää erityisesti kaava-alueen sekä sitä ympäröivät taajamakuvaan kannalta arvokkaat ympäröivät alueet.

Kuva 1 Mynämäen kirkko kuvattuna valtatieltä 8 (AJ)

Kuva 2 Ote asemakaavojen yhdistelmästä (Lähde: <https://kartat.sweco.fi/mynamaki/>). Suunnittelualueen ohjeellinen raja on esitetty karttaotteella sinisellä viivalla.

Mynämäen keskustan maisemaa hallitsee kaava-alueen reunalla oleva Mynämäen kirkko, joka on myös valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Kirkko muodostaa kaukomaisemassakin selvän maamerkin, joten myös vaikutuksia kaukomaisemaan käsitellään tarpeellisin osin.

1.2 Tavoitteet ja tarkoitus

Selvityksen tavoitteena on tuottaa kaavanlaadintaa varten oleellinen tieto alueen rakennetun ympäristön nykytilasta sekä rakennushistoriasta. Selvityksessä kartoitetaan etenkin rakennuksien taajamakuullisia arvoja ja vaikutuksia. Lisäksi selvityksessä

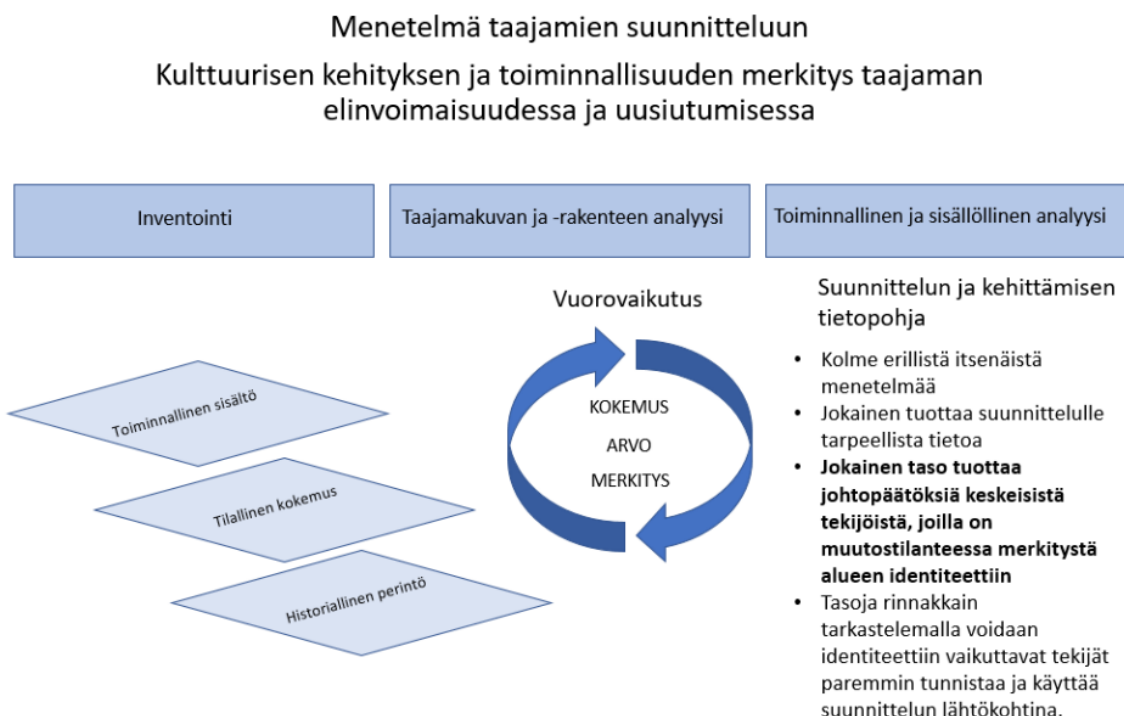
annetaan suosituksia rakennus- ja kulttuurihistoriallisten sekä maisemallisten arvojen säilyttämiseksi.

1.3 Menetelmät

Kulttuuriympäristöselvitys on tehty aineistotutkimuksena, jossa on käytetty aiempien inventointien ja taajamakuvatarkastelujen materiaaleja ja johtopäätöksiä. Lisäksi alueella on tehty maastokäynti 11.11.2022, jonka silmämääräisiä havaintoja ja valokuvia on käytetty nykytilan arviointiin.

Inventoinneista on hyödynnetty niiden kautta koottua historiatietoa. Lisäksi aluetta on arvioitu sen identiteetin ja maisemallisen kokonaiskuvan kannalta. Havaintoja nykytilasta on verrattu tutkittuun aiempaan materiaaliin.

Taajaman identiteettitekijöiden tunnistaminen

Kuva 1 Mynämäen keskustaajaman vuoden 2019 arvotuksen menetelmäkuvaus (E-KL)

Selvityksessä on käytetty paljon Välineitä taajamien elinvoimaisuuteen ja uusiutumiseen -hankkeessa tuotettua Mynämäen identiteettitarinaa, jonka metodologiaa yllä oleva kaavio kuvaa. Hankkeessa käytettiin soveltuvin osin hyväksi DIVE-metodia ja inventointia, taajamakuva ja -rakenteen analyysiä sekä toiminnallista ja sisällöllistä analyysiä. Hankkeen metodeista löytyy tarkemmin hankkeen loppuraportista sivuilta 28-32. Loppuraportti on saatavilla täältä: <https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2022/03/Valineita-taajamien-elinvoimaisuuteen-ja-uusiutumiseen-loppuraportti-2019.pdf>

Kulttuuriympäristöselvityksen on koonnut ja laatinut A-Insinöörien Anu Juvonen maastokäyntihavaintojen ja aiempien selvitysten pohjalta.

1.4 Aiemmat selvitykset

Mynämäen historiasta ja identiteetistä on tehty kattava selvitys Ympäristöministeriön rahoittamana vuosina 2018-2019 osana Välineitä taajamien elinvoimaisuuteen ja uusiutumiseen -hankkeessa. Varinais-Suomesta mukana olivat Mynämäki ja Aura. Hankkeen osana tuotettiin Mynämäen identiteettitarina, joka on luettavissa täällä: <https://v-sliitto.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=5bee60da00e64421bfbf3d770ba73bdd>

Lisäksi selvityksessä on käytetty kunnalta saatuja RH-rekisterin tietoja sekä Museoviraston tietokantaa RKY-kohteista.

1.5 Osallistaminen

Kaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvotteluissa määriteltiin selvityksen tarkastelualue, sen laatimisen pääperiaatteet sekä todettiin aikaisemmin laadittu aineisto, joka selvityksen laatimisessa tulisi huomioida. Mynämäen kirkon todettiin olevan myös kaukomaisemallisesti tärkeä, joten kaavan vaikutusta myös kirkon RKY-alueeseen on tarkasteltu osana selvitystä. Selvitys tulee nähtäville osana kaavan valmisteluaineistoa ja viranomaisilla on mahdollisuus lausua sen sisällöstä.

2 Alueen kuvaus

2.1 Historiallinen rakentuminen

Mynämäessä on ollut asutusta jo esihistoriallisina aikoina, ja alueelta onkin tehty runsaasti muinaismuistolöytöjä. Kivikaudelle ja rautakaudelle sijoittuvat löydöt osoittavat Mynämäessä olleen ihmistoimintaa jo 1500-100 eaa. Mynämäki on ollut aiemmin meren rannalla, mikä osaltaan selittää ihmisen varhaisen hakeutumisen paikalle.

Mynämäen kirkko on rakennettu nykytiedon mukaan 1300-luvulla, mutta se saattaa olla myös vanhempi ja joidenkin lähteiden mukaan uudempi. Pappilan alue, jossa myös kirkko sijaitsee, on vanha keskiaikainen kylänpaikka, joka nykyisin muodostaa Mynämäen keskustaajaman yhdessä muiden kiinni toisiinsa kasvaneiden vanhojen kylien kanssa.

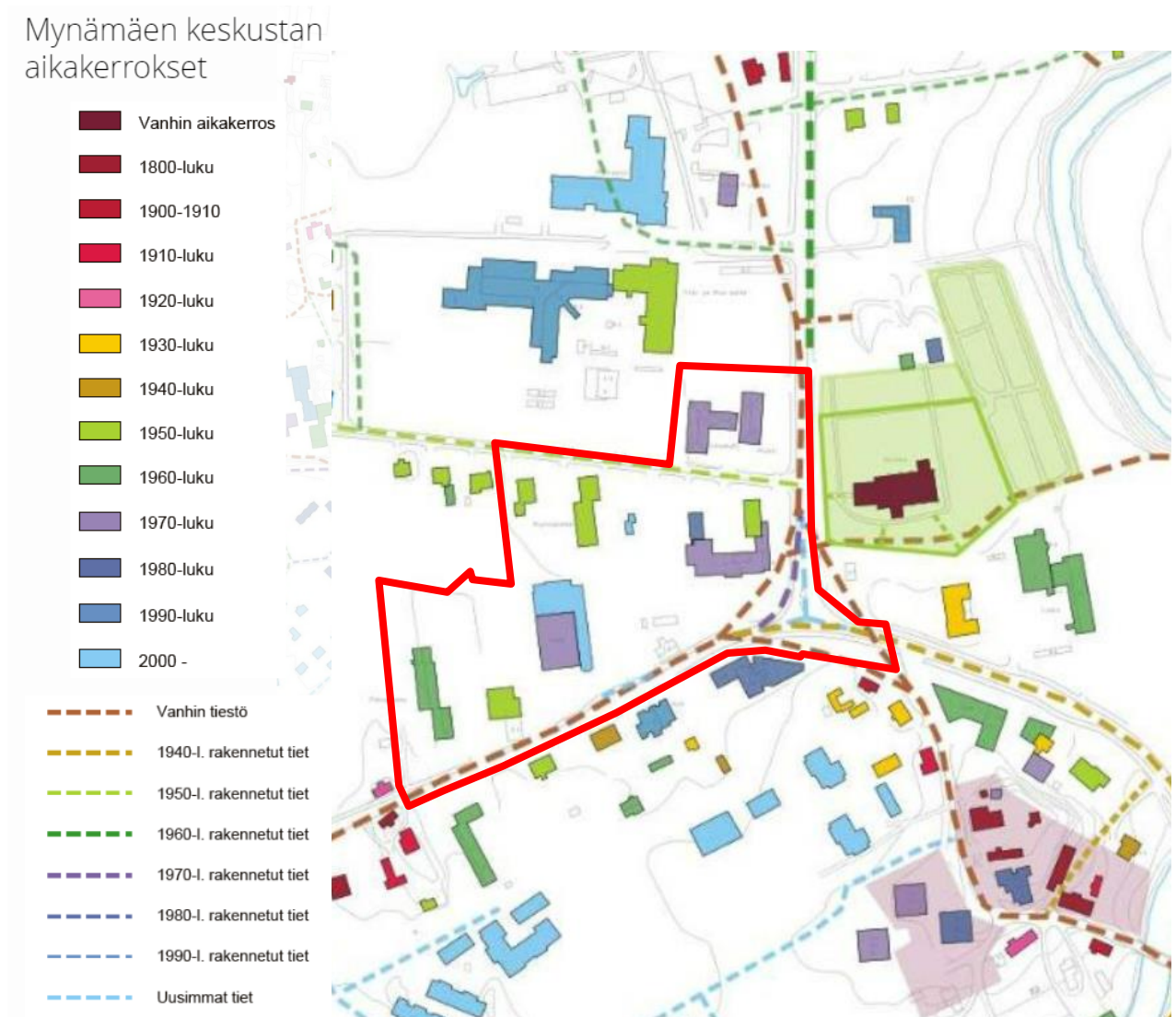

Kuva 2 Mynämäen kirkonkylä 1920-luvulla (MV)

Pappilan ennen 1900-lukua rakennetusta rakennuskannasta on purettu tai tuhoutunut suurin osa. Valtaosa kaava-alueen ja sen ympäristön rakennuksista on rakennettu 1950-1970 -luvuilla. Oheisessa kartassa näkyvät alueelta historian saatossa puretut tai tuhoutuneet vanhat rakennukset.

Kuva 3 Mynämäen taajamassa olleet vanhat rakennukset, joita ei enää ole. Ote Mynämäen identiteettitarinasta.

Kuva 4 Mynämäen keskustan aikakerrostumat. Ote Mynämäen identiteettitarinasta.

Nykyisen keskustan aikakerrostumat ovat niin rakennusten kuin teiden suhteen moninaisia. Keskustan olemus ja muoto on kuitenkin säilynyt.

Ilmakuvat näyttävät Mynämäen kasvamassa olevan keskustan peltojen keskellä 1940-luvun lopussa sekä huomattavasti tiivistyneen taajaman 2020-luvulla. Rakennusten lisäksi myös puuston määrä alueella on lisääntynyt silminnähden. Maataloushistoria kuitenkin näkyy edelleen aivan keskustassakin avoimina viljelynäkyminä.

Kuva 5 Mynämäki vuonna 1949 (MML, historialliset ilmakuvat)

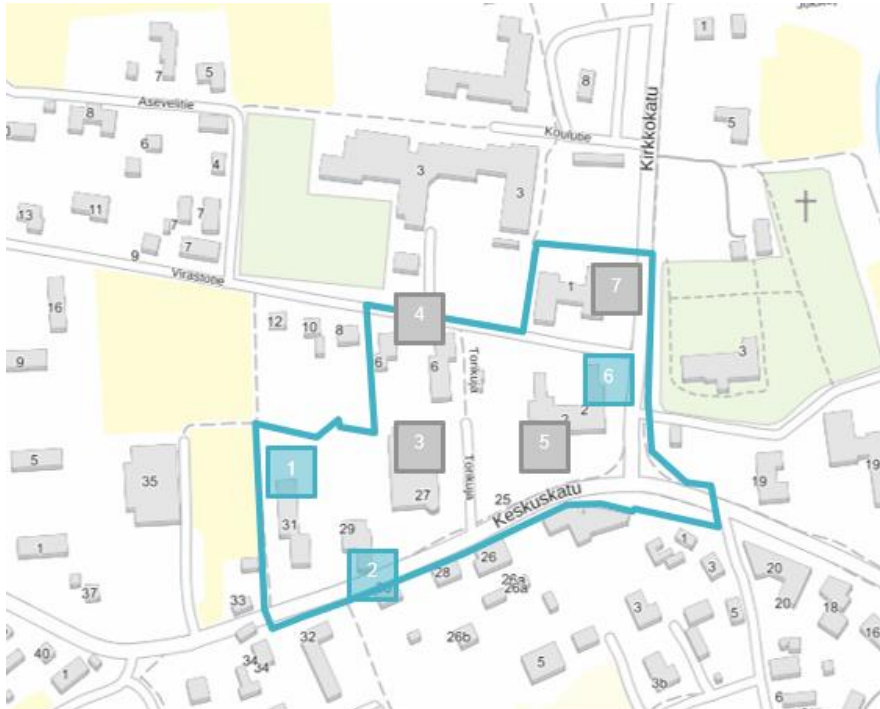

Kuva 6 Mynämäki vuonna 2020 (MML)

2.2 Nykytilanne ja muutospaineet

Nykyisellään Mynämäen keskusta muodostuu hyvin kerroksellisesta rakennuskannasta, vaikka historia onkin edelleen läsnä vanhojen tielinjausten ja keskiaikaisen kirkon muodossa. Mynämäen keskusta on muodostunut useiden pienien kylien väliin, joten varsinaista vanhaa kylätonttia kaava-alueella ei ole.

Mynämäen keskusta on tyypillinen kuntakeskus, johon on rakennettu runsaasti liikeraKENNUKSIA, mutta joiden tarve on palvelurakenteen muuttuessa jäänyt vähäiseksi. Toisaalta Mynämäki on HINKU-kunta, jonka strategiaan kuuluu keskustatoimintojen houkuttelevuuden lisääminen ja jatkuvuuden turvaaminen muun muassa asuntorakentamisen keinoin. Kirkonkylään kohdistuukin painetta uudisrakentamiselle, jos nykyistä rakennuskantaa ei ole mahdollista kehittää asuinkäyttöön. Oheisessa kartassa on esitetty asemakaava-alueella säilyvät ja purettavat rakennukset alustavien tavoitteiden mukaan.

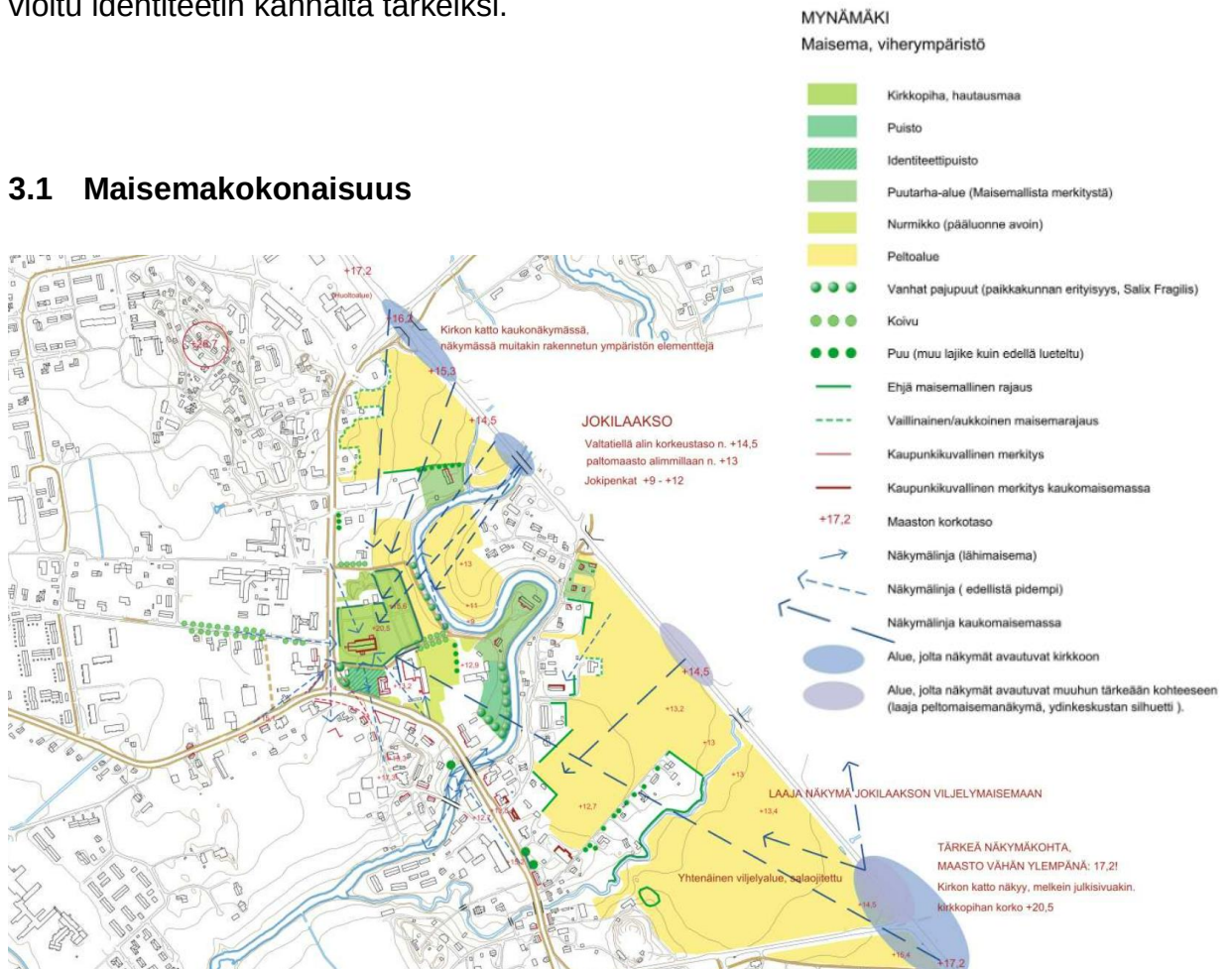
Kuva 7 Kaava-alueen muutospaineet. Pohjakartta MML.

Purettavien rakennusten tilalle kaavaillaan III-IV-kerrosta korkeaa asuinrakentamista (nro 5 ja 7) ja kaupan rakennuksia (nro 3 ja 4). Paloasema (1) ja huoltoasema (2) ovat säilymässä kaavassa ennallaan.

3 Alueen arvot

Alueen aiemmassa arvotarkastelussa alueen rakennuskanta on arvotettu oheisen kartan mukaisesti. Lisäksi kylänraittien (Kirkkokatu, Keskuskatu) miljöö ja näkymät on arvioitu identiteetin kannalta tärkeiksi.

3.1 Maisemakokonaisuus

Kuva 8 Ote Mynämäen identiteettitarinasta.

Mynämäen maisema koostuu pääasiassa laakeista peltoaukeista. Jo pienet korkeusaerot vaikuttavat maisemien avautumiseen. Aiemmin hyvinkin avoin viljelymaisema on sittemmin sulkeutunut metsittymisen ja korkeamman rakentamisen myötä. Alueen merkittävin maamerkki on Mynämäen kirkko, joka näkyy hyvin

esimerkiksi valtatie 8:lle. Lisäksi kirkko muodostaa eräänlaisen sisääntulonäkymän useista suunnista lähetyttäsessä Mynämäen keskustaa. Kirkko näkyy kaukonäkymissä yleensä katon lappeiden alareunaan saakka ja lähinäkymissä myös kokonaan. Näkyvyys vaihtelee vuodenaikojen mukaan runsaan lehtipuuston vuoksi.

Kuvat 9 ja 10 Kirkko hallitsee Keskuskadun kaukonäkymiä (vas.) sekä sisääntuloa Kirkkokadun puolelta (oik.) (AJ)

Kulttuuriympäristön arvokartta on tehty vuonna 2019 Viehkö taajamat –projektin yhteydessä Anna-Liisa Nisun toimesta. Arvokartta pitää edelleen hyvin paikkansa ja kuvaa kyläympäristön arvoja ansiokkaasti, joten tätä selvitystä varten ei ole nähty tarpeelliseksi tehdä uutta arvokarttaa. Kaava-alueen lähistöllä on tänä aikana tapahtunut vain vähän muutoksia. Pohjoispuolen koulurakennus on tällä hetkellä remontissa ja Kirkkokadun varrella kirkon lähellä kasvanut maisemallisesti merkittävä piilispuu on jouduttu kaatamaan.

Arvokartta korostaa kirkolle suuntautuvien näkymien merkitystä sekä arvokkaimpia rakennuksia. Kyläkuvan kannalta olennaisten rakennuksien julkisivut on merkattu.

Kuva 11 Kulttuuriympäristön arvokartta 26.6.2019, Anna-Liisa Nisu

- **Kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennus.**
Rakennukset joilla on jopa valtakunnallista tai seudullista arvoa, kohteet ovat hyvin säilyneitä. Vaalean vihreällä katkoviivalla vanhimman kirkkopihan rajausta.
- **Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.**
Paikallisesti arvokas rakennus.
- **Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus.**
Miljöökokonaisuuden osa / maisemallisesti arvokas.
- **Kaavoituksessa muut huomioon otavat rakennukset.**
Rakennuksella voi olla kaupunkikuvallinen tai historiallinen arvo, tai rakennus on sopeutettu hyvin raitin ominaispiirteisiin.
- **Kantatalo.**
- **Vanha liikerakennus, liittyy Keskusraittiin tai Suureen Postitiehen.**
- **Pitkään historiaan pohjautuva tieyhteys.**
Suuren Postitien alkuperäinen linjaus merkitty katkoviivalla.
- **Keskusraittiosan katutilaan kuuluva alue, jonka luonne on paikoitellen aukiomainen.**
- **Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö Rky 2009.**
- **Tärkeä kaukonäkymä.**
Näkymät, jotka liittyvät kirkon maisemallisesti dominoivan aseman säilymiseen. (Täydennysrakentamisessa ja viherympäristön hoidossa huolehditaan, ettei näkymille muodosteta esteitä, tämä huomioidaan uudisrakennusten sijoituksessa ja suhteessa maaston korkeusasemaan, rakennusten korkeudessa ja katon muodossa).
- **Kohdat, joista avautuu päänäkömät kirkkoon valtatieltä 8. Kirkon alkuperäisen viitekehksen mukainen näkymä (Kirkon näkyminen Mynäjoenlaakson viljelymaisemassa).**
- **Kohdat keskustan sisällä, joista avautuu tärkeä näkymäyhteys kirkkoon (ydin keskustan porttikohdat).**
- **Tärkeä lähinäkymä.**
Säilytettävä näkymäakseli.
- **Maamerkki, kaukonäkymässä.**
Kokonainen rakennus tai osa siitä, esim. julkisivun osa, pääty tai silhuetti.
- **Maamerkki taajamakeskustan sisällä.**
Kyläkuva ja kaupunkitilallisuuden kannalta tärkeä rakennus tai rakennuksen osa. Voi olla kokonainen rakennus tai osa siitä, esim. julkisivun osa, pääty tai silhuetti.
- **Avoin peltoalue.**
Liittyy kirkkomaisemaan / kantatalon alkuperäiseen viitekehukseen / maisemallisesti kantatalon pihapiiriin / jokimaisemaan. Maisematilan reunaan rakennettaessa kiinnitetään huomiota rakennuksen kokoon ja muotoon sekä huomioidaan tarvittavat reunavyöhykkeet ja rajaukset.
- **Olemassa oleva maisemallisesti tärkeä rajausta.**
Pellon reuna / joen tai puron reuna / rajaava puusto, pensas- tai kuusialta.
- **Puutteellinen maisemallinen rajausta.**
Avoimen alueen reunusta ei hahmotu selkeästi.
- **Arvokas puistoalue / maisemallisesti arvokas pihapiiriin puutarha-alue.**
Keskustan identiteettiä puisto erotettu rasterilla.
- **Merkittävimmät maisemapuut.**
Maisemallisesti tärkeä puuyksilö, -rivi, puukuja tai luonnonmuistomerkki.
- **Merkittävä puustoinen alue / luonnonmetsä.**
Puustolla on tärkeä maisemallinen merkitys, mm. alueen silhuettia muodostavana tekijänä.
- **Kehitettävä, potentiaalinen yhteys.**
(Toteutetaan hist. ympäristöön sopivalla tavalla).

MILJÖÖKOKONAISUUDET: Olennaista miljöökokonaisuuksille on 1) Jatkuvuus: ajallinen jatkuvuus (vertikaali) ja kokemuksen jatkuvuus (horisontaali). 2) Monipuolisuus: erilaisista elementeistä / toiminnoista / muodoltaan erilaisista rakennuksista/ erilaisista tiloista koostuva. 3) Ympäristön eheys.

Miljöökokonaisuus 1

Kirkko- ja jokimaisemakokonaisuus, jolla on pitkä historiallinen ulottuvuus. Ehyt, monimuotoinen ja erilaisista elementeistä koostuva miljöökokonaisuus, jolla on merkittävät kulttuuri-, maisema- ja luonnonympäristöarvot.

Miljöökokonaisuus 2

Kantatalojen ryhmä viljelyalueidensa yhteydessä. Osalla kantataloista maatilatoiminta jatkuu edelleen. Paikkakunnan alkuperäisestä luonteesta (jokilaakson pitkä ja yhtäjaksoisesti jatkunut viljelytoiminta) kertova miljöökokonaisuus, joka liittyy Palo-ojan puromaisemaan. Pihapiireissä on maisemallisesti arvokasta puustoa. Miljöökokonaisuus liittyy laajempaan maisemallisesti arvokkaaseen peltomaisemaan.

Miljöökokonaisuus 3

Vanhan tiestön yhteyteen, mäelle kehittynyt historiallinen kyläasutus. Kaupunkitilallisesti rikas, rakennuskannaltaan monipuolinen ja alueena pienialainen ja vehreä miljöökokonaisuus. Alueen täydennysrakentamisessa huomioidaan alueen luonne ja rakeisuus. Lähiympäristöön rakennettaessa tai muutoin ympäristöä muutettaessa huomioidaan tarvittavat vaihtumisvyöhykkeet.

Miljöökokonaisuus 4

Keskusraittiympäristö. Osuus keskustan pääkadusta, joka toimii kunnan keskustan Keskusraittina ja on keskustaa koossa pitävä, keskeinen julkinen tila. Raittiympäristöllä on pitkä historiallinen ulottuvuus, osa raitista pohjautuu historialliseen Suureen Postitiehen. Ominaispiirteitä: Rakennusten kerrosluku pääasiassa 2- 2½, katutason tilat on varattu liike- tai muuhun julkiseen käyttöön. Rakennusten harja pääasiassa kadun suuntaisesti, sisäänkäynnit kadun puolelta, katutilan vahva rajautuminen raitin eteläpuolella, jossa julkisivut muodostavat ehjän linjan. Raitin pohjoispuolella väljä ja vaihteleva raja. Paikoituspihat liiketilojen sisäänkäyntien luona, kadun ja rakennuksen välissä. Raittiympäristön ydinosa sijaitsee Keskuskadun ja Kirkkokadun risteyskuten molemmin puolin.

Kiinteä muinaisjäänös.

Kohdat, joissa jokimaisema ja ympäristö liittyvät tiiviisti yhteen.

3.2 Kaava-alueen rakennuskanta

3.2.1 Kunnantalo ja terveystalo

Kuvat 12, 13 ja 14 Kunnantalo (AJ, KP)

Vuonna 1540 Virastotielle valmistuneet kunnantalo ja terveystalo edustavat jälleenrakennuskauden julkista rakentamista. Rakennukset muodostavat yhdessä eheän kokonaisuuden, joka on kuitenkin vuosien saatossa päässyt rapistumaan. Rakennukset on suojeltu yleiskaavalla, mutta vuonna 2019 uusitussa asemakaavassa rakennusten tilalle on esitetty kerrostaloja.

Kuva 15 Terveystalo (AJ)

3.2.2 Irjantalo

Kuvat 16 ja 17 Irjantalo Virastotien suunnasta (AJ)

Irjantalo valmistui Virastotien ja Kirkkokadun risteykseen 1972. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Veijo Kahra. Irjantalo koostuu kahdesta kaksikerroksisesta liikerakennuksesta, joiden välissä on matalampi liikerakennus. Tällä hetkellä talossa toimii ravintola, toimistoja ja uimahalli.

3.2.3 Liiketalo

Kuvat 18, 19 ja 20 Rakennuksen vuonna 1957 rakennettu osa (AJ)

Kirkkokadun ja Keskuskadun risteyksessä sijaitseva liikerakennus on rakennettu useassa osassa. Ensimmäinen osa valmistui Kirkkokadun varteen kirkkoa vastapäätä vuonna 1957. Vanhimman osan on suunnitellut Heikki Sarainmaa. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on liiketiloja ja asuntoja. Rakennuksessa on toiminut esimerkiksi kauppa. Alkuperäinen ilme on säilynyt hyvin.

Kuvat 21 ja 22 Rakennuksen eri aikakausien kerrostumia (AJ)

Rakennuskokonaisuutta on laajennettu vuosina 1976 ja 1986. Ensimmäisen laajennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Raimo Reija ja Hannu Kuusela ja jälkimmäisen Arkkitehtitoimisto Raimo Reima. Ensimmäinen osa on rakennettu pankin tiloiksi ja sellaisena ne toimivat edelleen. Lisäksi talossa on toiminut käräjäoikeus ja kunnantalo.

Uusimmassa läntisessä siivessä on ollut poliisin ja tuomiokunnan tiloja. Uudempi osa edustaa ajalleen ominaista keskustojen toimitilarakentamista ja on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä hyvin.

Kuva 23 Rakennuksen 1976 valmistunut osa Keskuskadun suunnasta (AJ)

3.2.4 Paloasema

Kuva 24 Paloasema kaupan suunnasta (AJ)

Mynämäkeen valmistui oma paloasema 1968. Rakennuksen on suunnitellut Maanviljelysseuran arkkitehtitoimisto. Paloasemaa ennen Mynämäessä toimi VPK, jonka sittemmin purettu rakennus sijaitsi Kirkkokadun ja Keskuskadun risteyksen keskuskolmiossa.

3.2.5 Huoltoasema

Kuva 25 Huoltoasema Keskuskadun suunnasta (AJ)

Keskustan huoltoasema on yksiä vanhaisia pelkästään kaupallisia rakennuksia valmistuessaan 1950-luvulla. Huoltoasematoiminta on jatkunut tähän päivään.

3.2.6 Kauppa

Kuva 26 Kaupan sisäänkäynti Keskuskadun suunnasta (AJ)

Kaupparakennus on valmistunut vuonna 1976. Nykyisin siinä toimii K-Supermarket. Rakennus on muusta rakennuskannasta poiketen yksikerroksinen. Rakennuksessa on erikoiset mansardikattodetaljit.

3.2.7 Tori

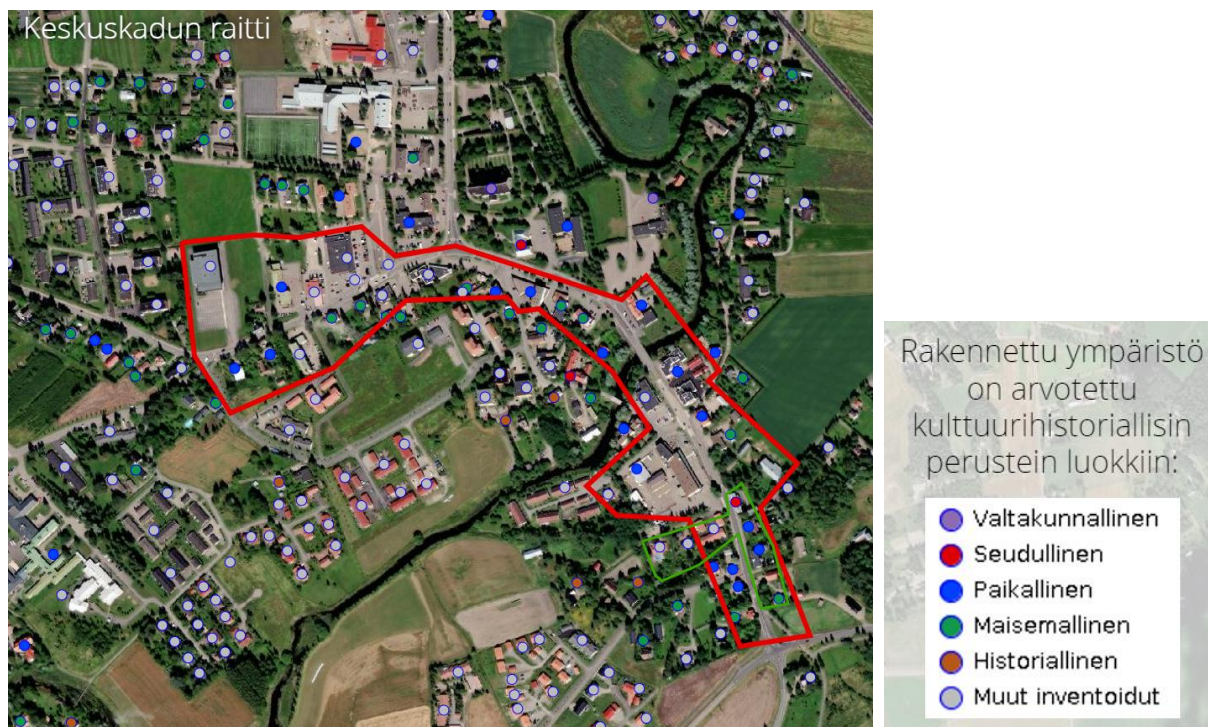
Mynämäen tori muodostaa avoimen alueen hyvin keskeisellä paikalla keskustassa. Se rajautuu reunoiltaan supermarketiin, vanhaan kunnantaloon ja pankkitaloon sekä päädyistään Virastotiehen ja Keskuskatuun. Torilla on muutamia kiinteitä kojuja sekä pieni skeittipuisto. Tori luo keskusta avoimen tilan, joka mahdollistaa merkittäviä näkymälinjoja moneen suuntaan.

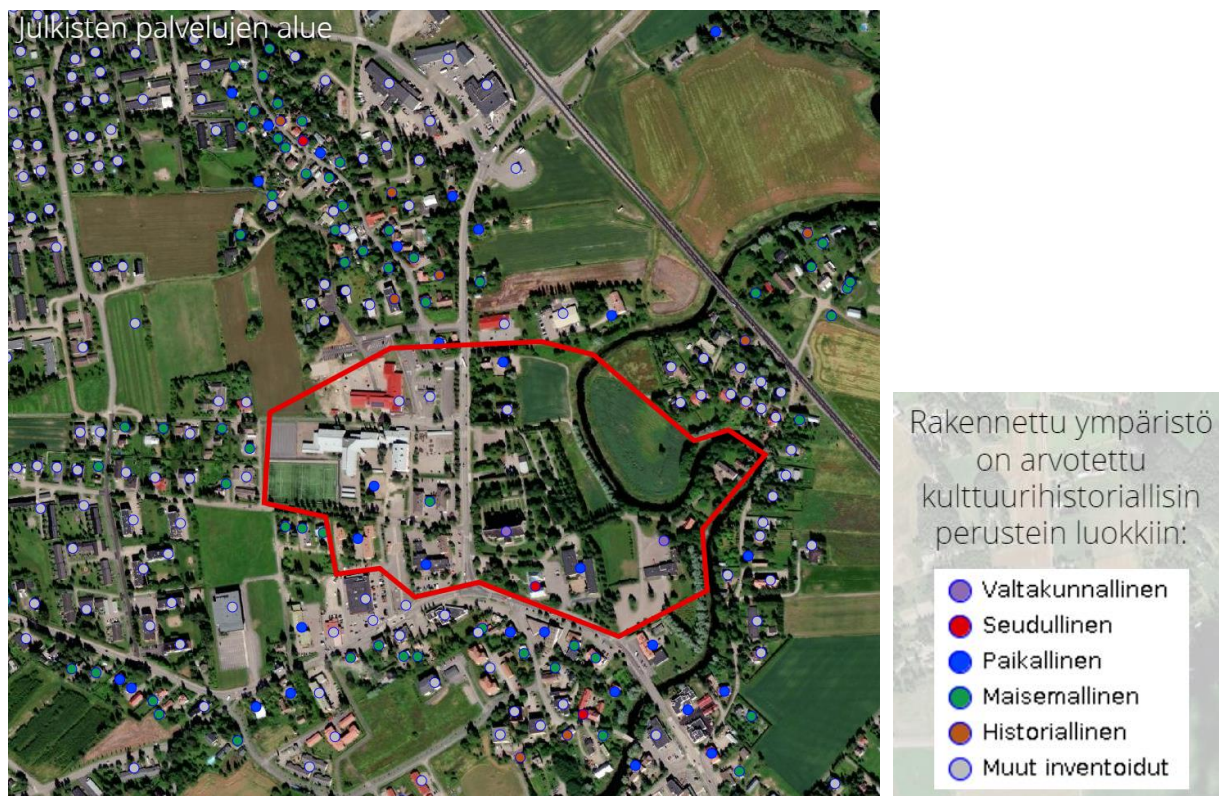
Kuvat 27, 28 ja 29 Ylhäällä näkymä torilta kirkon suuntaan (KP). Vas. alhaalla näkymä Virastotieltä torille ja oik. alhaalla avointa torialuetta (AJ)

3.3 Kaava-alueeseen rajautuva kylämiljö

Kaava-alue rajautuu monilta osin arvokkaaseen kylämiljööseen, jonka säilyminen on huomioitava kaavaa laadittaessa. Viehkot taajamat -hankkeessa kaava-alueeseen rajautuvat kyläraittimiljööt oli tunnistettu kyläkuvan kannalta arvokkaiksi alueiksi. Kuten jo maisemakuvallinen arvokartta osoitti, ovat raiteille avautuvat julkisivut olennainen osa Mynämäen tunnelmaa. Oheiset kartat osoittavat kaksi kaava-aluetta koskevaa tunnistettua miljöötä, Keskuskadun raitin ja Julkisten palvelujen alueen.

Kuva 30 Keskuskadun raitin aluekokonaisuus. Ote Mynämäen identiteettitarinasta.

Kuva 31 Julkisten palvelujen aluekokonaisuus liittyy raittiympäristöön. Ote Mynämäen identiteettitarinasta.

Itse kaavan vaikutukset avautuvat etenkin seuraavassa kartassa osoitetuille alueille Kirkkokadun ja Keskuskadun toisella puolella, joten näitä rakennuksia on tarkasteltu selvityksessä tarkemmin. Mynämäen kirkko käsitellään omana osuutenaan kappaleessa 3.4.

Kuva 32 Kaava-alue on rajattu yhtenäisellä viivalla ja muut tarkastellut alueet katkovii-valla. Taustakartta Mynämäen identiteettitarinasta.

Kaava-alueelle sijoittuu kolme paikallisesti arvokkaaksi arvioitua kiinteistökokonai-suutta: Vanha kunnantalo, paloasema sekä vanha pankin ja osuuskaupan koko-naisuus. Lisäksi kaava-alueella sijaitse maisemallisesti arvokkaaksi arvioitu Irjantalo. Kaava-aluetta vastapäätä kylänraittien toisella puolella paikallisesti arvokkaiksi koh-teiksi on arvioitu kaksi vanhempaa liike- ja asuinrakennusta. Erityistä huomiota on kiin-nitettävä valtakunnallisesti arvokkaan kirkkoalueen aseman säilyttämiseen maamerk-kinä. Lisäksi mahdollinen uusi rakentaminen saattaa vaikuttaa merkittävästi kolmen 1950-luvulla rakennetun omakotitalon ympäristöön Virastotiellä. Omakotitalot on luoki-teltu maisemallisesti merkittäviksi.

3.3.1 Keskuskadun raitti

Kuva 33 Saapuminen Mynämäelle lännestä (AJ)

Mynämäen keskusta saavutaan lännen suunnasta 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa rakennettujen talojen muodostaman portin läpi. Rakennukset ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä hyvin ja luovat idyllisen sisääntulon keskusta.

Kuva 34 Liikerakennus ja asuinkerrostalo (AJ)

Keskuskadun eteläpuolella kaava-alueen kohdalla on viisi eri vuosikymmeninä rakennettua liike- ja asuinrakennusta. Niistä ensimmäinen lännestä tultaessa on kolmikerroksinen tiilikerrostalo yksikerroksisella liikehuoneistosiivellä. Rakennus on valmistunut 1960-luvulla.

Kuvat 35 ja 36 Yläkuvassa liike- ja asuinrakennukset Joutsen ja Yrjölä. Alhaalla Joutsenen julkisivu Keskuskadulle (AJ)

Toisena on asuin- ja liikerakennus Joutsen. Rakennus on valmistunut 1950 ja sen on suunnitellut Eino Hakamies. Rakennuksen alkuperäinen ilme on säilynyt hyvin ja se on luokiteltu maisemallisesti merkittäväksi.

Kuva 37 Liike- ja asuinrakennus Yrjölä (AJ)

Kolmantena on vuonna 1948 rakennettu Yrjölän talo. Talon alakerrassa on liiketiloja ja yläkerrassa asuntoja. Rakennuksen alkuperäinen ilme on säilynyt hyvin ja se on luokiteltu maisemallisesti merkittäväksi.

Joutsen ja Yrjölä muodostavat yhdessä Keskuskadun eteläreunalle sympaattisen kokonaisuuden edelleen toiminnassa olevine liiketiloineen ja asuttuine asuintiloineen. Molemmat ovat lähellä katua ja ovat siksi vieläkin olennaisempia tilan rajaajia.

Kuva 38 Liikerakennus Keskuskadulta (AJ)

Seuraavana kadun varressa on 1990-luvulla rakennettu yksikerroksinen liikerakennus. Rakennus edustaa aikansa tyypillistä palvelurakennusten rakennustyyliä.

Kuva 39 Näkymä kaupan ja edellisen liiketalon välistä Keskuskadulta kirkolle (AJ)

Kuva 40 Viides liikerakennus kadun varrella tuo edelleen lisää kerroksellisuutta (AJ)

Keskuskadun ja Kirkkokadun risteyksessä sijaitseva liikerakennus vuodelta 1987. Sen on suunnitellut Olli Vahtera. Huomattavaa rakennuksessa on viistetty kulma. Viiste on suunnattu alkuperäisen kylänraitin suuntaisesti.

Kuvat 41, 42 ja 43 Vas. yläkulma: Vanha Nurmelan torppa, rakennettu 1900-luvun alussa. Alkuperäiset piirteet ovat pääosin hävinneet. Oik. yläkulma: Vuonna 1936 valmistunut asuin- ja liikerakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä. Rakennus on rakennusmestari Kaarlo Vilanderin suunnittelema. Alhaalla: Vuonna 1930 valmistunut arkkitehtuuriltaan uusklassistinen koulurakennus on säilyttänyt ilmeensä hyvin. Sunnittelijana on toiminut Yrjö Sadeniemi. (AJ)

Kaava-alueen välittömän vaikutuksen ulkopuolelle jäävät Kirkkokadun ja Keskuskadun risteyskolmiota reunustavat vanhat rakennukset, jotka ovat kuitenkin edustava kokonaisuus vanhempaa Mynämäkeläistä rakentamista. Yläkuvien rakennukset ovat siinä mielessä merkittäviä, että niiden julkisivulinja myötäilee vanhan kylänraitin linjaa ennen nykyisen Keskuskadun oikaisua.

Kuvat 44 ja 45 Näkymiä saavuttaessa keskusta etelästä Keskuskadun suunnasta (AJ)

3.3.2 Virastotie

Virastotiellä kaava-alueen vaikutuspiiriin jäävät kolme 1950-luvulla rakennettua omakotitaloa sekä kansakoulu.

Kuva 46 Virastotien omakotitalot Terveystalon kulmalta kuvattuna (KP)

Omakotitalot muodostavat Virastotien varteen harmonisen kokonaisuuden ja sopeutuvat hyvin nykyiseen mittakaavaan. Rakennukset kuuluvat 1950-luvun rakennuskokonaisuuteen. Rakennukset on arvioitu maisemallisesti merkittäviksi.

Kuva 47 Kansakoulu torilta kuvattuna (AJ)

Kaava-alueen ulkopuolelle jäävän kansakoulun vuonna 1956 valmistunut osa on tätä selvitystä tehdessä remontissa. Vanha osa edustaa varsin tyypillistä 1950-luvun koulu-rakentamista. Kansakoulua on laajennettu 1996. Alkuperäisen rakennuksen on suunnitellut Henno Kamppuri.

3.4 Mynämäen kirkko

Mynämäen kirkko on suurikokoinen keskiaikainen kirkko. Kirkon tarkasta rakennusajankohdasta ei ole varmuutta, mutta Mynämäessä on tietävästi ollut kirkko ainakin 1300-luvun puolivälissä. Kirkon ikkunoita on laajennettu ja sisustusta uusittu 1865.

Kirkon viimeisin restaurointi on arkkitehti Olli Kestilän suunnittelema ja se on toteutettu vuosina 1959-1960. RKY-kokonaisuuteen kuuluvat lisäksi hautausmaa, jota ympäröi kylmämuurattu kiviaita sekä Pappilanniemi.

Kuvat 48 ja 49 Vas. Mynämäen kirkko 1960-luvulla (Museovirasto, kuvaaja Matti Poutavaara) ja oik. ote Museoviraston karttapalvelusta

Kuvat 50, 51, 52 ja 53 Kirkko Kirkkokadulta eri suunnista (AJ)

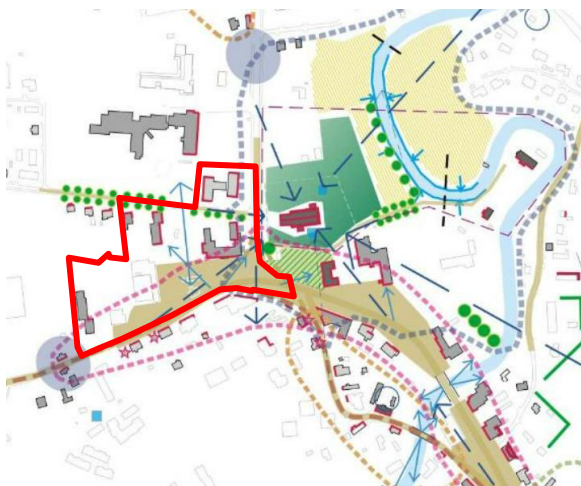
4 Yhteenveto

Selvityksen perusteella kaava-alue sisältää jonkin verran etenkin 1950-luvun kunta-keskustojen rakentamiseen liittyviä historiallisia arvoja. Keskusta-alue on kuitenkin hyvin kerroksellisesti rakentunut ja kestää osaltaan myös uutta, taajamatilaa elävöittävää rakentamista.

Rakentaminen keskustan alueella on ollut pitkään melko matalaa, mikä on säilyttänyt kirkon aseman kyläkuvan keskiössä ja maisemallisena solmukohtana. Kirkon läheisyyteen tai tärkeille näkymälinjoille suunniteltu rakentaminen tulee sovittaa niin, ettei se häiritse kirkon näkymistä olennaisimmista näkymäsuunnista, jotka ovat pysyneet avoimina. Rakennusten korkeus tulee myös tavoitteellisesti sovittaa niin, etteivät ne ole miltään osin korkeampia kuin kirkon päämassan räystäslinja. Rakennusten ulkonäön sovittamisesta ympäröivään arkkitehtuuriin tulee linjata kaavassa.

Kylänraittien miljööön säilymisen kannalta olisi tärkeää huolehtia, että uusissa rakennuksissa mahdollistettaisiin myös palvelut alemmissa kerroksissa. Keskustassa on panostettu kävelijöiden viihtyisyyteen, mikä olisi hyvä huomioida parkkipaikkojen sijoittelussa ja kävelyn ja pyöräilyn sujuvuudessa myös jatkossa.

Mynämäelle ominaisia ovat myös avoimet viljelymaisemat, joten avoimen maisematiilan säilyminen myös keskustan läheisyydessä on Mynämäen identiteetin kannalta tärkeää. Lisäksi etenkin Virastotien ja Kirkkokadun varrella on maisemaa rajaavia puuriivistöjä, joiden säilymiseen tulisi muutoksissa pyrkiä.

Arvokartassa esitetyn mukaisesti kaava-suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota myös paikallisesti tärkeiden näkymälinjojen säilymiseen torialueella. Vuosisatoja säilynyttä Kirkkokadun ja Keskuskadun risteysaluetta voidaan kehittää, mutta tässä tulisi huomioida myös historiallisten tielinjojen säilyminen tai jopa korostaminen.

Kuva 54 Kirkko hallitsee ylväänä keskustan muiden kattojen yllä (AJ)

5 Lähteet

5.1 Tekstilähteet:

Mynämäen identiteettitarina. 2019. Varsinais-Suomen liitto, Mynämäen kunta, Varsinais-Suomen maakuntamuseo, Arkkitehtitoimisto Anna-Liisa Nisu. Saatavilla: <https://v-sliitto.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?ap-pid=5bee60da00e64421bfbf3d770ba73bdd>

Mynämäen kirkko. 2009. RKY. Museovirasto. Saatavilla: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1786

Välineitä taajamien elinvoimaisuuteen ja uusiutumiseen-hanke. Loppuraportti. 2019. Etelä-Savon maakuntaliitto. Saatavilla: <https://varsinais-suomi.fi/wp-content/uploads/2022/03/Valineita-taajamien-elinvoimaisuuteen-ja-uusiutumiseen-loppuraportti-2019.pdf>

RH-rekisteri. Mynämäen kunta.

5.2 Kuva- ja karttalähteet:

Valokuvat: Anu Juvonen, Katri Peltoniemi

Vanhat valokuvat: Museovirasto, finna.fi

Kartat: Maanmittauslaitos, Museovirasto, Mynämäen identiteettitarina, Mynämäen kunta